

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Обсяг: 3 кредитів ЄКТС

Семестр: 1; **Курс:** перший

Дні, Час, Місце: згідно з розкладом

Інформація про викладача

Ім'я Пугач Валентина Миколаївна

Контакти puga4@i.ua, тел. 0989505411

Робоче місце Кафедра української мови, методики її навчання та перекладу

Години консультацій За розкладом

Опис курсу

Курс «Історія української літературної мови» призначений сформувати у студентів знання та розуміння основних етапів виникнення та формування української літературної мови, відомостей про закономірності та основні тенденції її розвитку, удосконалення й збагачення, формування її структурно-функційних стилів, фонетичних, граматичних, лексичних і правописних норм.

Вивчення навчальної дисципліни в комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП сприяє досягненню здобувачами програмних професійних компетентностей:

ПРН3. Уміння комунікувати з учасниками освітньої процесу та стейкхолдерами державною мовою, формувати і розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів в рамках загальної середньої освіти, використовувати різноманітні методи для ефективної комунікації на професійному та соціальному рівнях.

ПРН6. Уміння комунікувати, формувати й розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів закладів профільної середньої освіти на уроках української мови та літератури.

ПРН15. Уміння визначати умови та ресурси професійного та особистісного розвитку впродовж життя, продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

ПРН16. Уміння застосовувати різні мовознавчі, літературознавчі методи дослідження та системного аналізу літературних текстів, визначати їх композиційні, жанрові та стилістичні особливості.

Дисципліна є пререквізитом для проходження науково-дослідницької та стажувальної практики.

Мета навчання

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП сприяє

набуттю здобувачами програмних професійних компетентностей:

ЗКЗ. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ФК1. Здатність застосувати в конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи в групі, володіння різними соціальними ролями (мовно-комунікативна компетентність).

ФК10. Здатність планувати та реалізовувати особистісний та професійний саморозвиток учителя української мови та літератури (здатність до навчання впродовж життя).

ФК11. Здатність до визначення основних закономірностей розвитку української літературної мови та української літератури, жанрової природи її творів, стильових особливостей творчості митців ХХ–ХХІ ст.

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16/6¹ год.) та практичних занять (14/4 год.), організації самостійної роботи студентів в бібліотеках та комп'ютерних мережах (60/80 год.). Викладач застосовуватиме методи навчання: проблемний виклад навчального матеріалу; частково-пошуковий метод; метод аналізу першоджерел; метод навчальної дискусії; опрацювання наукової літератури; лекція (традиційна, проблемна, презентація); виконання практичних завдань; дискусія; робота в Інтернеті.

Навчальна дисципліна передбачає використання: підручників, посібників із історії української літературної мови; наукових джерел інформації у галузях дослідження розвитку української літературної мови; довідкових джерел: словників, енциклопедій тощо; електронного ілюстративного матеріалу, інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ. Походження української мови	2	0,5
2	Літературно-писемна форма давньої українсько-руської мови періоду Київської Русі (IX – середина XIII ст.)	2	0,5
3	Літературно-писемна форма староукраїнської мови XIV – середини XVII ст.	2	0,5
4	Розквіт та занепад староукраїнської літературної мови періоду середини XVII – кінця XVIII ст.	2	0,5
5	Формування нової української літературної мови (кінець XVIII – середина XIX ст.)	2	1
6	Розвиток нової української літературної мови (друга половина XIX – початок XX ст.)	2	1
7	Українська літературна мова (20-ті рр. XX ст. – 90-ті рр. XX ст.): здобутки та втрати	2	1
8	Сучасна українська літературна мова (від 1991 р.): повернення до	2	1

¹ Через дріб вказано години заочної форми навчання

	питомого стану та нові тенденції		
Разом		16	6

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Джерела, стилі та жанри літературно-писемної форми давньої української мови Київської Русі (IX – середина XIII ст.)	2	
2	Стилістично-жанрові особливості літературно-писемної форми староукраїнської мови XIV – до середини XVII ст.	2	
3	Стилістично-жанрові особливості староукраїнської літературної мови середини XVII – кінця XVIII ст.	2	
4	Стилістично-жанрові особливості нової української літературної мови (кінець XVIII – середина XIX ст.)	2	1
5	Стилістично-жанрові особливості нової української літературної мови (друга половина XIX ст. – початок XX ст.)	2	1
6	Стилi та жанри української літературної мови (20-ті pp. XX ст. – 20-ті XXI ст.): здобутки та втрати	2	1
7	Історія лексикографічного та правописного унормування української літературної мови	2	1
Разом		14	4

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Походження української мови. Сучасні періодизації історії української літературної мови	5	10
2	Історія формування та розвитку мовних стилів української мови	10	20
3	Історія розвитку української лексикографії	15	20
4	Історія української правописної системи	15	15
5	Аналіз мовних особливостей джерел різних стилів та періодів	15	15
Разом		60	80

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу відбуватиметься з урахуванням таких складників:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
70	Участь в обговоренні питань практичних занять (7 занять по 10 балів)
30	Тестування (5 тестів завдань по 6 балів)
100	Разом

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладачки повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте повідомити про це викладачку та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом навчального процесу. Однак якщо студент бажає навчатися дистанційно, усю навчальну діяльність із виконанням і поданням для оцінювання завдань можна здійснювати в дистанційному режимі.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайн. Студенти до заліку мають скласти весь запланований обсяг матеріалу практичних завдань.

Перескладання здійснюється згідно з чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти має ознайомитися й дотримуватися норм Положення НДУ імені М. Гоголя «Про академічну доброчесність»

(http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf). Усю заплановану роботу студенти виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання результат буде анульовано, а робота повернута студентів для доопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Мобільні пристрої на занятті застосовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти має ознайомитися й дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених в Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodeks.pdf).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Баденкова В. М. Історія української літературної мови: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв, 2017. 148 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Badenkova_Viktorii/Istoriia_ukrainskoi_literaturnoi_movy/.
2. Брус М.П. Українська мова XI–XV століть: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2015. 400 с.
3. Поповський А. М. Південноукраїнські джерела в історії формування української літературної мови: монографія. Дніпро: Ліра, 2018. 324 с.
4. Таранець В. Г. Українці: етнос і мова: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. 364 с.
5. Фаріон І.Д. Суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV–XVII століттях: мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива: монографія. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 656 с.

6. Хрестоматія з історії української мови Х–ХІІІ ст. / Василь Німчук ; НАН України. Інститут української мови. Житомир: Полісся, 2015. 352 с.
7. Хронологія мовних подій в Україні. Зовнішня історія української мови ІХ–ХХ ст. /Віктор Кубайчук; [упоряд.: О. Кочерга, Д. Кубайчук]. Вид. 2-ге, випр. й допов. Київ: К. І. С., 2020. 192 с.
8. Якимович-Чапран Д. Історія української літературної мови: курс лекцій зі спецкурсу. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів: Б.в., 2016. 166 с.

Додаткова література

1. Данилюк Н. Волинь філологічна: текст і контекст. Творчість Т. Шевченка: традиції і сучасність : зб. наук. пр. / упоряд. О. В. Яблонська. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 18. С. 252–263.
2. Єрмоленко С. Я. Мовотворчість Тараса Шевченка в слов'янській рецепції ХІХ–ХХІ ст. / С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнко, Л. П. Гнатюк // Мовознавство. 2013. № 2–3. С.100–112.
3. Пугач В. М. Святе Письмо в інтерпретації Пилипа Морачевського: формування дискурсу української національної культури. Науково-методичний збірник Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського. Спецвипуск за матеріалами міжрегіональної науково-практичної конференції «Українська мова як чинник національної державності» до Дня української писемності і мови. С. 61–68. Чернігів, 2015. <http://choippo.edu.ua/>.
4. Пугач В. М. «Хто ж, окрім нас, явить істинний лик наших предків, якщо ми не збережемо справжнього способу їхніх думок і мовлення?»: до 200-річчя граматики Олексія Павловського /Література та культура Полісся». Збірник наукових праць. Вип. 93. Серія «Філологічні науки». № 11. Ніжин: НДУ ім.М. Гоголя, 2018. С. 78–86.
5. Словник мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень»). Частина 2 (Н–Я) / уклад.: Н. О. Данилюк, Н. В. Іовхімчук, Н. П. Дарчук, Н. Г. Чейлитко, В. М. Сорокін; упоряд. Н. О. Данилюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 120 с.
6. Слов'янська писемність у контексті християнської культури: матеріали круглого столу до Дня слов'янської писемності та культури; [за заг. ред. Н.В. Коч]. Миколаїв : МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2014 . Вип . 2.
7. Снайдер Тімоті. Перетворення націй. Польща, Україна. Литва. Білорусь 1569–1999. С. 147. К., 2012. 464 с.
8. Тищенко К.М. Правда про походження української мови / Костянтин Миколайович Тищенко. // Український тиждень. 2012. №39. С. 22–64. <http://litopys.org.ua/encycl/euii033.htm>.
9. Український глотогенез: Матеріали міжнародної наукової конференції /Відп. ред. В. Мойсієнко. Житомир: Полісся, 2015. 252 с.
10. Фельчак. О. О. Питання походження української мови: лінгвістогіографічний аспект: автореферат... канд. філол. наук, спец.: 10.02.01 – українська мова. Донецьк: Донецький нац. ун-т, 2011. 20 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека української літератури. <https://www.ukrlib.com.ua> ;
2. Веб-сайт університету <https://cutt.ly/xn3Y4ec> ;
3. Діаспоріана. Електронна бібліотека. <https://diasporiana.org.ua/>;

4. Електронний репозиторій бібліотеки НДУ імені Миколи Гоголя <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/>;
5. Ізборник. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um144.htm>;
6. Літописи на сторінці Ізборник. <http://litopys.org.ua>;
7. Офіційний веб-сайт НДУ <http://ndu.edu.ua/> ;
8. Ресурси бібліотеки НДУ імені Миколи Гоголя <https://library.ndu.edu.ua/>;
9. Українська література. <http://ukrlit.org> ;
10. УНІКОМ НДУ імені Миколи Гоголя <http://vle.ndu.edu.ua>.